

Megragadott lehetőség

Aki a Virág völgy utca felől szeretne sétát tenni a Budakeszi körülölelő erdőkben, annak feltűnik egy ház, amint muskátlival díszített ablakával, kovácsoltvas kerítésével, eredeti lépcsőjével, teraszán hatszögletű, hullámosra kopott „sejtéglábol” rakott padlójával, faragott fatornácával még ma is a békebeli századfordulóról mesél. Az évek során kívülről szinte semmi sem változott rajta, csak annyi, hogy a hajdan Rajz Flóris főjegyző, a Szépítő Egyesület egykori elnökének és családjának nyaralójaként működő, öt lakrészt magában foglaló házat ma két család lakja. Beszélgetőtársam egy budakeszi, helyben kitelepített család leszármazottja, az 1879-ben épült épület lakója és tulajdonosa harminc év történelmét meséli el arról, hogyan foglalták el az évek során apránként, lépésről-lépésre az öt lakrészeire osztott ingatlan egyetlen helyiségébe történt 1969-es beköltözésük óta a százhatvan négyzetméteres házat, hogy három generáció - szülők, gyermekek és unokák is - együtt élhessenek benne.

Edesapámnak a ház masszív mivolta, jó fekvése tetszett meg elsősorban, mivel akkor, éppúgy, mint ma, egy karnyújtásnyira volt tőle az erdő. – kezdi beszélgetésünket Matkó Istvánné.

Noha nekem és férjemnek elsősorban lelakott szegényház benyomását keltette, édesapámnak feltűnt, hogy a padlótól a mennyezetig kőből épült, a padlón tartógerendák között is deszkák voltak, s a pincében a boltív felső peremének közepén a kőbe vésett évszám jelezte, hogy a ház 1879-ben készült el. Valójában tehát amolyan igazi klasszikus polgárház volt. Legnagyobb csodálkozásunkra szüleinket még az sem zavarta, hogy a házat a komfort nélküli kis lakrészekben rajtuk kívül még másik négy család lakta. Mi fiatalok természetesen jobban szerettünk volna egy újonnan épült, külön bejárattal, összkomfortos lakótelepi lakásba költözni, ami akkor nagy divat volt, és olcsóbb is lett volna, mint a jelenlegi házunk, amelyből először csak 50 négyzetmétert tudtunk elfoglalni, mert a többi részben laktak. Végül mégis győzött a szülők életapszaltata, jövőbelátása és nem utolsó sor-

ban pénztárcája, hiszen mi azt az összeget akkor fiatal házasságként saját erőből nem tudtuk volna kifizetni. S ahogy így visszagondolok, az idő őket igazolta. Hogy terünket véghez tudtuk vinni, a szülői támogatás mellett szerepet játszott a kor-szellem is: a sok apró bosszúság mellett szinte el sem tudtuk volna képzelni, hogy másként is élhetnénk. Más idők voltak azok. Emlékszem, hogy a komfort nélküli, egyetlen helyiséges lakrészekből a bérlőink a közkútra jártak vízért.

Az évek során lassanként felújítottuk, komfortosítottuk a házat, majd lelépést fizettünk a bérlőinknek. Végül az utolsó bennlakó bérlő megtalálta Budakeszi község előjáróságának 1949-ben kibocsátott véghatározatát, amely a később meghozott törvények értelmében igazolta, hogy ő az általa lakott házrész jóhiszemű jogcímnélküli bérlője. Ez a frissen meghozott rendelet lehetővé tette, hogy teljes egészében elfoglaljuk a már igencsak enyészetnek indult házat, amelybe beköltözésünkkor egy zöld csempés cserépkályhát építettünk, s ez lett a ház lelke. 1970-ben 20 000 Ft állagmegóvási kölcsönből megszüntünk ki, és végeztük el a terasz bádog-

aradó eredeti hangulat a forgatócsoportokat is megihlette. Amióta itt lakunk, három játékfilmet forgattak a környéken, a házunkat is díszletként használva. Itt készült Móricz Zsigmond Isten háta mögött című, kisvárosi környezetben játszódó novellájának néhány jelenete, de itt került vászonra a múlt század közepén, a szabadságharc idején játszódó „Klapka légió” is, sőt, a házunk a Coca-Cola reklám háttérrel is remekül bevált.

Most éppen a Duna TV keresett színhelyet a Sziklai János történetét és Budakeszi viharos ötvenes éveit bemutató filmhez, ezért látogattak meg bennünket. Mert ha tudjuk is, hogy azok az idők örökre elmúltak, ha romlatlan múlt századi, kisvárosi környezetre vágyunk, itt van a Virág völgy utca 20. előtti tér, vagy a hajdan volt Kossuth Lajos utca és Virág völgy utca sarkán álló épület, amelynek földszintjén a háború előtt zsinagóga működött, és milyen jó, hogy a többi ház is többé-kevésbé megőrizte eredeti képét!

Visszagondolva az elmúlt harminc évről, mai fejjel ismét ezt a házat választaná ellete színterül?

Minden teketória nélkül, természetesen.

Befejezésül még annyit, hogy a hajdani építető, Rajz Flóris örökösével, Rajz Ferencel, - akitől a házat vettük – még évekig közös volt a pince. A hatóságok a mi nevünkre küldték a különböző felszólításokat, díjakról szóló csekket. Egyszer Feri bácsi nagy sokára elintézte, hogy a hivatalban szétválásunk a két tulajdonost, s cserébe „csak” egy színházi meghí-

vást kért, utána közös vacsorával. Ez az egy azóta is nyomja a szívemet, és bánom, hogy akkori fiatalokként nem tulajdonítottunk ennek a dolognak jelentőséget: kérését nem teljesítettük, s már nem is teljesíthetjük soha. Pedig mennyi mindent mesélt volna nekünk! Ez olyan hiány az idő folytonosságában, a generációk egymásra épülésében, amit semmivel nem lehet pótolni. Hát igen! Bár csak át tudnám adni a mai fiataloknak: vannak dolgok, amelyeket az ember csak egyszer tehet meg az életében, aztán ezek a lehetőségek, többé soha nem jönnek már vissza!

tetejének és az ereszcatornának a javítását. Emlékszem fiatal házasságként micsonda heroikus küzdelmet vívtunk az öreg házzal: 1976-ban a tetőt cseréltük le, amelyre egy Wartburg ára ment rá, és végül 1989-ben végeztünk nagyobb felújítási munkákat, aminek köszönhetően az épület megtarthatta eredeti jellegét. Ekkor hoztuk rendbe a homlokzaton található egykori tulajdonosok monogramjait ábrázoló címer-részletre emlékeztető pajzs alakú gipszstukkókat, illetve a mosókonyha ajtaja fölötti barokk gipszrózsa-stukkót.

No persze az épületből és környékéről

